

Koulun ja kirkon yhteistyö Tuomiokirkkoseurakunnan alueella

Tuomiokirkkoseuranta tekee monipuolista yhteistyötä alueellaan sijaitsevien Snellmanin koulun (1.-6.lk) ja Steinerkoulu Virkkulan (1.-9.lk) kanssa. Kuten kaikkialla Suomessa, koulujen ja Tuomiokirkkoseurakunnan yhteistyö perustuu yhteiselle kasvatustehtävälle. Tahoillaan koulu ja kirkko tukevat lasten ja nuorten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvää elämää. Jaetut perusarvot mahdollistavat koulun ja kirkon yhteistyön.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) mukaan perusopetuksen arvopohjana ovat:

- *Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen*
- *Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia*
- *Kulttuurisen moninaisuuden näkeminen rikkautena*
- *Kestävän elämäntavan välttämättömyys*

Kaikki nämä ovat myös kristinuskon perusarvoja. Ihminen Jumalan kuvana, lähimmäisenrakkautta ja vastuu luomakunnasta ovat kirkon ilmaisia samoille asioille.

Kirkon kasvatustyö pohjautuu Meidän kirkko -kasvamme yhdessä -linjaukseen 2015. Sen mukaan kirkon kasvatusta:

- *Perustuu kasteeseen*
- *Lähtee kokonaisvaltaisesta ihmisenäkemyksestä*
- *Suuntautuu tulevaan luomalla toivoa ja rohkaisemalla elämään*
- *Tukee jokaisen osallisuutta ja osallistumista*
- *Rakentaa ihmisarvoa ja turvallisuutta*
- *Tukee kasvua elämänkaaren eri vaiheissa*

Erityisesti seurakuntamme tukee koulujen arvokasvatusta. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) arvokasvatuksesta kerrotaan seuraavasti:

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediatiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatukseen on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.¹

¹ http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus

Koulun ja kirkon työnjako

Koululla ja kirkolla on yhteisestä arvopohjasta huolimatta erilainen opetustehtävä. Koulun tehtävä on tarjota oppilaille voimassa olevaan opetussuunnitelmaan pohjautuva monipuolinen yleissivistys, joka antaa aineksia myös maailmankatsomukselliseen pohdintaan.

Kirkko puolestaan tukee jäsentensä kristittyinä elämistä ja pitää yleisesti esillä edellä kuvattua kristillistä arvomaailmaa. Koulu ei kuitenkaan ole paikka, jossa kirkko yrittäisi saada lisää jäseniä. Seurakunnan työntekijät toimivat kouluissa kutsuttuina yhteistyökumppaneina. Kaikissa seurakunnan järjestämissä tilaisuuksissa eletään koulujen arvojen mukaisesti sekä koulutyön arjen ehdoilla.

Koulu ja kirkko eivät siten kilpaile keskenään, vaikka niiden kasvatuspyrkimyksissä on paljon yhteistä. Molemmat tukevat lasten ja nuorten kasvua vastuullisiksi ja maailmaa monipuolisesti tunteviksi aikuisiksi.

Seurakunta tukee koulujen uskonnonopetusta sekä kouluyhteisöjen hyvinvointia

Seurakunnan kouluyhteistyön tavoitteena on tukea koulujen uskonnonopetusta sekä kouluyhteisöjen hyvinvointia. Osa yhteistyöstä on suunnattu evankelis-luterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville, osa kaikille oppilaille ja opettajille katsomuksesta riippumatta.

Tässä sopimuksessa on määritelty ne yhteistyön muodot, joita Tuomiokirkkoseurakunnalla on alueensa koulujen kanssa. Näiden lisäksi koulu ja seurakunta voivat tehdä muutakin yhdessä sovittavaa työtä. Samalla sopimus toimii tiedotteena huoltajille koulun ja seurakunnan välisestä kasvatuskumppanuudesta.

Yhteistyötä on jaoteltu Kirkkohallituksen Neljän korin -mallin mukaisesti. Malliin voi tutustua osoitteessa: <https://koulujakirkko.evl.fi>

Sopimuksen päivittäminen ja käyttö

Yhteistyösopimuksen sisältö tarkistetaan vuosittain seurakunnan nuorisotyön ja koulujen seurakuntayhteysopettajien kokouksessa. Päivitetty versio löytyy Tuomiokirkkoseurakunnan nettisivuilta www.kuopionseurakunnat.fi/tuomiokirkko/kouluikaiset/kouluyhteisty. Koulut voivat laittaa omille sivuilleen linkin tähän sopimukseen, jolloin myös huoltajat voivat sen löytää. Opettajat voivat poimia sopimuksesta omaa opetustaan koskevan kohdan ja liittää sen sellaisenaan huoltajille laitettavaan Wilma-viestiin.

I Yleissivistävä opetus / Opetussuunnitelman mukainen opetus

Ensimmäisessä korissa olevat yhteistyömuodot perustuvat valtakunnalliseen opetussuunnitelman perusteisiin ja koulujen paikallisiin opetussuunnitelmiin. Ne eivät sisällä uskonnonharjoittamista. Seurakunnan edustaja toimii oman alansa asiantuntijana sekä katsomuskasvatuksen tukijana. Pedagoginen vastuu on koululla ja opettaja on läsnä kaikissa tilanteissa. Koska kyseessä on opetussuunnitelman mukainen opetus, seurakunnan työntekijä voi olla läsnä myös muilla kuin uskonnon tunneilla. Osa tässä korissa olevista yhteistyömuodoista on suunnattu evankelis-luterilaisessa uskonnonopetuksessa oleville oppilaille, osa kaikille oppilaille katsomusopetuksesta riippumatta. Se kenelle seurakunnan järjestämä yhteistyö on suunnattu, mainitaan tässä sopimuksessa kunkin yhteistyömuodon kohdalla.

Yleissivistävään opetukseen kuuluvia yhteistyömuotoja Tuomiokirkkoseurakunnan alueella ovat:

Kirkkoseikkailut 4. luokkalaisille

Kirkkoseikkailu on Tuomiokirkkoseurakunnan vuosittain 4.luokkalaisille järjestämä toiminnallinen oppitunti kirkon tiloissa. Oppitunnilla tutustutaan kristillisen kirkon aarteisiin: kasteeseen, ehtoolliseen, rukoukseen, Raamattuun, musiikkiin ja kirkon tiloihin. Pappi, nuorisotyönohjaaja, kanttori ja seurakuntamestari kertovat siitä, mitä nämä aarteet kirkon itseymmärryksessä merkitsevät. Kirkkoseikkailuihin osallistuvat evankelis-luterilaisen uskonnonopetuksen oppilaat tai koko luokka katsomusopetuksesta riippumatta.

Ilo sulle ja mulle –lähetysnäyttely 1. ja 2. luokkalaisille

”Ilo sulle ja mulle” on Suomen Lähetysseuran tuottama oppitunti kehitysyhteistyöstä. Seurakunnan tiloihin rakennetaan safari, joka muodostuu taustakuvasta, isoista nukeista sekä maailmalta tuoduista esineistä. Taustan kuvia seuraten matkustetaan Afrikasta Aasiaan ja Etelä-Amerikkaan. Esittelymatkalla tutustutaan eri maiden lasten elämään ja koulun käyntiin tarinoiden kautta. Samalla kerrotaan esineiden käyttötavoista, leikeistä ja peleistä. ”Ilo sulle ja mulle” –näyttelyn sisältö nousee maantiedon opetus suunnitelmasta ja liittyy globaalikasvatukseen sekä kansainväliseen vastuukseen. Näin ollen näyttely sopii kaikille oppilaille riippumatta siitä, mihin katsomusopetukseen he osallistuvat. Näyttelyyn kutsutaan 1. ja 2. luokkalaiset joka toinen vuosi.

Lähetystyöntekijän vierailut

Kouluille voidaan järjestää lähetystyöntekijöiden vierailuja. Lähetystyöntekijöiden vierailut voidaan toteuttaa joko niin, että siihen osallistuvat evankelis-luterilaisen uskonnon opetuksessa olevat oppilaat tai kaikki oppilaat.

Oppituntivierailut

Seurakunnan työntekijät vierailevat pyydetessä kouluilla tai luokat voivat tulla seurakunnan tiloihin. Näitä oppituntivierailuja voidaan tehdä sekä uskonnon- että muiden oppiaineiden tunneilla. Vierailujen ajankohdat sovitaan aina erikseen. Myös sisältö sovitaan tapauskohtaisesti, mutta aina OPS:aan perustuen. Esimerkiksi pappi voi käydä kertomassa papin työstä tai kanttori kanttorin työstä muiden ammatinharjoittajien rinnalla. Tällöin oppitunti sopii kaikille katsomusopetuksesta riippumatta. Uskonnonopetukseen liittyviä teemoja seurakunnan työntekijä voi olla mukana opettamassa ev.lut.uskonnon tunnilla ja valmistelemassa esimerkiksi yhteisiä koulukirkkoja.

Koulukonsertit

Kuopion seurakuntien yhteinen nuorisotyö järjestää aika ajoin konserttikiertueita Kuopion eri kouluissa. Tuomiokirkkoseurakunnan alueella konsertit toteutuvat usein vuorovuosin ala- ja yläkoulun oppilaille. Konserttien teema liittyy ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin tai kirkollisiin aiheisiin ja esiintyjät niissä vaihtelevat. Konsertin ohjelmisto määrittelee sen, osallistuvatko konserttiin kaikki vai pelkästään evankelis-luterilaisen uskonnonopetuksen oppilaat. Seurakunta tiedottaa kouluja konsertin sisällöstä hyvissä ajoin, jolloin koulut voivat järjestää muuta ohjelmaa niille oppilaille, jotka eivät osallistu konserttiin.

II Perinteiset juhlat

Toisessa korissa olevat tapahtumat liittyvät kouluvuoden taitekohtiin, esimerkiksi joulu- ja kevätjuhliin. Seurakunnan edustaja on tilaisuudessa vieraana. Tilaisuudet eivät sisällä uskonnonharjoittamista, vaikka niissä saatetaan koulujen suunnitelmien mukaisesti laulaa yksittäisiä suomalaisen kulttuuriperimään kuuluvia virsiä.

Tähän koriin kuuluvia yhteistyömuotoja Tuomiokirkkoseurakunnassa ovat:

Pikkujoulut 1. luokkalaisille

1.luokkia kutsutaan joka vuosi toiminnallisiin pikkujouluihin seurakunnan tiloihin. Pikkujoulut järjestetään yleensä viimeisellä viikolla ennen joululomaa ja niihin voivat osallistua joko evankelisluterilaisen uskonnon opetuksessa olevat tai kaikki katsomusopetuksesta riippumatta.

Koulujen juhlat ja tilaisuudet

Koulut voivat kutsua seurakunnan edustajan juhliinsa ja muihin tilaisuuksiin. Seurakunnan edustaja voi pyydettyäessä pitää esimerkiksi puheen, joka on suunnattu kaikille läsnäolijoille katsomuksesta riippumatta. Koulut voivat sovittaessa pitää juhlia myös kirkon tai seurakunnan tiloissa. Tilojen vuokranmaksusta sovitaan tapauskohtaisesti silloin, kun kirkkotilaa varataan.

III Uskonnolliset tilaisuudet

Kolmannessa korissa olevat tilaisuudet ovat uskonnonharjoittamista positiivisen uskonnonvapauden pohjalta. Peruskouluikäisen lapsen osallistumisesta päättää aina huoltaja. Näin ollen lapsi itse ei voi päättää, mihin uskonnollisiin tilaisuuksiin hän osallistuu. Lapsen osallistuminen koulussa järjestettäviin uskonnollisiin tilaisuuksiin kysytään huoltajilta lukuvuoden alussa.

Uskonnollisista tilaisuuksista tiedotetaan ajoissa koteihin. Koulu järjestää toisen mielekkään vaihtoehdon niille oppilaille, jotka eivät näihin tilaisuuksiin osallistu.

Koulukirkot ja virsiopetus

Tuomiokirkkoseurakunta tarjoaa kouluille kolme-neljä koululaisjumalanpalvelusta vuodessa: syys-, joul-, pääsiäis- ja kevätkirjon. Nämä sovitaan sekä syys- että kevätkaudella järjestettävässä koulujen ja seurakunnan yhteistyöpalaverissa, ns. yhdysopettajien kokouksessa. Koululaisjumalanpalveluksia suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä koulujen kanssa ja ne järjestetään joko Tuomiokirkossa tai koulun salissa. Kanttori voi käydä antamassa virsiopetusta ennen koulukirkkoja.

Päivänavaukset salissa

Tuomiokirkkoseurakunta pitää Snellmanin koululla ja Steinerkoululla päivänavauksia n. kerran kuussa. Aamunavausten määrä sovitaan yhdysopettajien kanssa. Sisällöltään aamunavaukset käsittelevät muun muassa kirkkovuotta, kristinuskon perusteemoja ja lähimmäisenä elämistä. Aamunavaukset kestävät enintään 20 minuuttia.

IV Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Neljännessä korissa oleva yhteistyö on tarkoitettu koko koulu yhteisön hyväksi. Seurakunta on tukemassa koulujen yhteisöllisyyttä ja tekee ennaltaehkäisevää oppilashuoltotyötä. Tilaisuudet eivät sisällä uskonnonharjoittamista vaan soveltuvat kaikille katsomuksesta riippumatta.

Poukaman retkipäivä 6. luokkalaisille

Seurakunta järjestää kerran vuodessa molempien koulujen kuudesluokkalaisille retken Poukaman leirikeskuksessa. Retken tavoitteena on ryhmäytyminen ja vuorovaikutustaidot. Retkeen kuuluu myös lounaan nauttiminen yhdessä.

Rippikouluinfo 8. luokkalaisille

Syys-lokakuussa Steinerkoululla käydään pitämässä 8. luokkalaisille info rippikouluun ilmoittautumisesta. Tilaisuus järjestetään joko luokkakohtaisesti tai salissa koko ikäryhmälle kerrallaan osana uskonnonopetusta. Kuten rippikouluihin, myös rippikouluinfoihin ovat tervetulleita kaikki katsomuksesta riippumatta huoltajan luvalla.

Kerhot ja kerhoesitteiden jakaminen

Seurakunta järjestää viikoittain alakouluikäisten kerhoja kouluvuoden aikana. Kerhot toteutuvat sekä osana koululaisten iltapäivätoimintaa että ilta-aikoihin sijoittuvana harrastuksena. Tyypillisiä kerhoja ovat kokkikerhot ja liikuntakerhot. Liikuntakerhot toteutetaan Snellmanin koululla. Kerhot ovat maksuttomia ja niihin voivat osallistua kaikki halukkaat katsomuksesta riippumatta. Jokaiseen kerhoon sisältyy pieni hartaushetki, joka sisältää esimerkiksi pienen tarinan ja rukouksen. Kerhojen tarkoituksena on tukea lasten kasvua ja sosiaalisia taitoja sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Kerhot ovat yksi harrastus muiden joukossa. Esitteitä kerhoista jaetaan kouluissa niille oppilaille, jotka esitteen haluavat.

Tuki kriisitilanteissa

Seurakunta voi tukea koulua kriiseissä, esimerkiksi onnettomuuden tapahduttua, yhdessä etukäteen sovitulla tavalla. Kullakin koululla on oma kriisisuunnitelma, johon nimetään seurakunnan työntekijä yhteyshenkilöksi. Kriisin sattuessa koulut tietävät keneen ottavat yhteyttä.